

RHAN 5 – CODAU A PHROTOCOLAU

PROTOCOL AR RÔL AELODAU ETHOLEDIG O RAN RHIANTA CORFFORAETHOL

1. Diben y Protocol

Rhoi cyngor ac arweiniad i Aelodau Etholedig ar:

- Eu rôl a'u cyfrifoldebau mewn perthynas â rhianta corfforaethol a gwasanaethau i blant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal.
- Sut y dylai Aelodau gyfrannu at rianta corfforaethol effeithiol a chael sicrwydd ynghylch gwasanaethau i fodloni anghenion plant sy'n derbyn gofal.

2. Cyflwyniad a Chyd-destun

Dylai llais plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal yrru polisïau, strategaethau a chyfrifoldebau rhianta corfforaethol y Cyngor, a dylanwadu arnynt drwy fod yn rhan annatod o waith y Pwyllgor Cyngori Rhianta Corfforaethol.

Mae'r gyfraith a'r canllawiau ynglŷn â phlant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal yn sylweddol ac yn gymhleth. Rhan 6 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yw rhan ganolog y ddeddfwriaeth, ac mae Adran 78 yn nodi mai dyletswydd y Cyngor yw diogelu a hyrwyddo lles pob plentyn y mae'n gofalu amdano, a phob un sy'n gadael gofal.

Gall plant dan 16 oed fod yng ngofal y Cyngor drwy gytundeb y rhai sydd â chyfrifoldeb rhiant drostynt, neu drwy orchymyn y llys. Gellir lletya plant 16 oed a hŷn sydd â hawl gyfreithiol heb gytundeb y rhai sydd â chyfrifoldeb rhiant drostynt os yw'r Awdurdod Lleol o'r farn bod eu lles yn debygol o gael ei ragfarnu'n ddifrifol os na ddarperir lletya i'r plentyn. Gallant hefyd dderbyn gofal yn sgil cael gorchymyn llys. Daw'r Cyngor yn gyfrifol am blant sy'n derbyn gofal pan nad yw'n bosibl neu nad yw o'r budd pennaf iddyn nhw fod gyda'u teulu.

Mae Erthygl 12 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn eglur bod "gan blant yr hawl i gymryd rhan mewn trafodaethau sy'n effeithio ar eu bywyd".

Mae Comisiynydd Plant Cymru wedi bod yn gwbl eglur bod gan "Gynghorwyr, fel rhieni corfforaethol, rôl bwysig i'w chwarae o ran sicrhau bod pob plentyn yng ngofal eu Cyngor yn cael y gofal gorau posibl."

Mae Llyfr Gwaith Rhianta Corfforaethol Asiantaeth Gwella'r Gwasanaethau Cymdeithasol 2016 yn dweud hyn: "Gallwch fod yn Rhiant Corfforaethol effeithiol heb orfod adnabod plant unigol sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal yn bersonol".

Cyfraniad allweddol Cynghorwyr at rianta corfforaethol effeithiol yw gweithio'n adeiladol ac yn effeithiol gyda'r staff allweddol wedi'u cymhwyso'n broffesiynol i:

- Sicrhau bod cyfrifoldebau rhieni dros blant sy'n derbyn gofal gan y Cyngor yn cael eu cyflawni.
- Sicrhau bod y Cyngor yn gwybod pa mor dda y mae'r plant sy'n derbyn gofal yn gwneud.
- Nodi lle mae angen i bethau wella a gwneud gwahaniaeth er daioni.

3. Cyfrifoldebau'r Cynghorwyr

Er mwyn sicrhau rhianta corfforaethol effeithiol, mae angen arweinyddiaeth wleidyddol (a phroffesiynol) gref ynghyd â threfniadau rheoli perfformiad cadarn. Mae'n hanfodol cynnal ymgysylltiad â phlant sy'n derbyn gofal wrth ddarparu gwasanaethau perthnasol a deinamig, a'u cyfranogiad.

Nid cyfrifoldeb y gwasanaeth gwaith cymdeithasol plant yn unig yw Rhianta Corfforaethol. Cyfrifoldeb y Cyngor cyfan ydyw, gan gynnwys Cynghorwyr. Mae gan bartneriaid statudol; addysg, iechyd a'r heddlu rôl hollbwysig o ran cefnogi'r Cyngor, a phlant sy'n derbyn gofal, i roi'r gofal a'r cymorth gorau posibl.

Er bod gan bob Aelod Etholedig gyfrifoldeb rhianta corfforaethol, bydd y tasgau y mae angen eu cyflawni yn wahanol yn ôl rolau cynghorwyr unigol. Gellir crynhoi cyfrifoldebau fel a ganlyn:

- Deall pam mae angen i blant dderbyn gofal, a'r fframwaith cyfreithiol a pholisi sy'n rheoli hyn.
- Sicrhau bod mecanweithiau a threfniadau cadarn o fewn y Cyngor ar gyfer gwrando ar farn plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal, ac ar gyfer ymateb iddi.
- Cael gafael ar wybodaeth ansoddol a meintiol am y gwasanaeth plant sy'n derbyn gofal, a bod â digon o wybodaeth a mewnwleidiad i ddeall a gwerthuso'r wybodaeth hon.
- Sicrhau bod trefniadau llywodraethu effeithiol ar waith.
- Deall pa mor dda y mae'r Cyngor yn ei wneud o'i gymharu â Chynghorau eraill sydd â phroffil demograffig tebyg.
- Bod yn ymwybodol o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer rhianta corfforaethol o fewn y Cyngor.
- Adnabod proffil y plant sy'n derbyn gofal gan y Cyngor, a'r canlyniadau y maent yn eu cyflawni o gymharu â phlant lleol eraill.
- Deall strategaeth rhianta corfforaethol y Cyngor a'i phwyntiau allweddol.
- Cymryd cyfrifoldeb am hyrwyddo lles plant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal yn eu gwaith gyda'r Cyngor.
- Deall beth yw'r materion pwysicaf i blant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal.
- Dylanwadu ar y Cyngor pan fo angen, i adolygu ei strwythurau a'i systemau er mwyn i'r Cyngor fod yn rhiant corfforaethol effeithiol.
- Sicrhau bod partneriaid statudol allweddol yn ymwneud â darparu rhianta corfforaethol effeithiol.
- Gwrando ar blant sy'n derbyn gofal i ddeall a yw eu hanghenion yn cael eu bodloni, a lle mae'r Cyngor yn methu â bodloni'r anghenion hynny.

- Sicrhau bod cynllun gweithredu ar draws y Cyngor ac asiantaethau partner i wella'r gwasanaeth.

4. Cyfrifoldebau Swyddogion

Mae rôl swyddogion yn hanfodol er mwyn sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu datblygu a'u darparu i safonau uchel a'u bod yn rhoi gwybod i Aelodau Etholedig am hynt y gwaith o ddarparu gwasanaethau diogel o ansawdd da i blant sy'n derbyn gofal. Swyddogion sy'n gyfrifol am gynghori'r Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol a sicrhau bod camau y cytunwyd arnynt yn cael eu gweithredu. Bydd swyddogion yn:

- Adrodd ar berfformiad gwasanaethau sy'n ymwneud â phlant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal.
- Rhoi gwybodaeth allweddol am blant sy'n derbyn gofal ac adrodd arni, er enghraifft; maethu, preswyl, mabwysiadu, perthnasau, a gwarchodaeth arbennig.
- Sicrhau bod gan y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yr holl wybodaeth berthnasol i sicrhau ei fod yn gallu monitro'n fanwl y gwasanaethau a ddarperir i blant mewn gofal.

5. Llywodraethu a Rôl y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol drwy ei Gylch Gorchwyl yn ceisio sicrhau bod y strategaeth rhianta corfforaethol yn cael ei gweithredu, ei monitro a'i hadolygu'n llwyddiannus.

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yn ymgysylltu â fforymau perthnasol ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal.

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol i Gabinet y Cyngor, a'r Cyngor llawn.

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yn ymgysylltu â'r Pwyllgor Craffu Plant a Phobl Ifanc ac yn datblygu deialog a rennir ag ef.

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yn cyflwyno adroddiad i'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol bob chwe mis.

Bydd gofyn i bob aelod o'r Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol ddilyn hyfforddiant perthnasol i sicrhau ei fod yn cyflawni ei ddyletswyddau rhianta corfforaethol yn iawn. Bydd y Cyngor yn darparu hyfforddiant Rhianta Corfforaethol i aelodau'r Cyngor nad ydynt yn ymwneud yn uniongyrchol â'r Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol.

Bydd y Pwyllgor Cynghori Rhianta Corfforaethol yn canolbwyntio ar ddangosyddion perfformiad allweddol ar gyfer gwasanaethau i blant sy'n derbyn gofal, er enghraifft:

- Cyfradd, nifer a phroffil Plant sy'n Derbyn Gofal.
- Proffil lleoliad; maethu, preswyl, mabwysiadu, perthnasau, gwarchodaeth arbennig.
- Prydlondeb Ymweliadau Statudol.

- Prydlondeb Adolygiadau Statudol.
- Asesiad Iechyd Plant sy'n Derbyn Gofal
- Addysg: Cyflawniadau yn ystod cyfnodau allweddol, meincnodi plant sy'n derbyn gofal yn erbyn y rhai nad ydynt yn derbyn gofal, Gwaharddiadau.

Bydd blaenoriaethau'r Pwyllgor Cyngori Rhianta Corfforaethol yn cael eu pennu gan Gylch Gorchwyl y Pwyllgor.

6. Mynegi Pryderon

Dylid darllen yr adran hon ar y cyd â'r Protocol: Rôl Aelodau Etholedig o ran Diogelu Plant ac Oedolion Agored i Niwed.

Os yw Aelod yn pryderu y gallai plentyn sy'n derbyn gofal fod mewn perygl o niwed, dylid rhoi gwybod am hyn ar unwaith i'r:

- Hyb Diogelu Amlasiantaethol (MASH)

- Y Tu Allan i Oriau: Y Tîm Dyletswydd Argyfwng (TDA)

MANYLION CYSWLLT:

Y Tîm Diogelu Amlasiantaethol (MASH)	029 2053 6490
Y Tîm Dyletswydd Argyfwng (TDA) (y tu allan i oriau)	029 2078 8570
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Plant	029 2087 3803
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol	029 2083 7601